

Teie torv, Nøtterøy, 1. mai 1989

Med forbehold om endringer
SPERRET til 1.5.89 kl.1700

Statsminister

Gro Harlem Brundtland

Avduking av byste av Trygve Bratteli.

Arbeiderpartiet vil i dag takke og ære en av våre store. Trygve Bratteli var en banebryter, ikke bare for Arbeiderpartiet, men for hele det norske samfunn.

Med sitt utgangspunkt i fattige kår her på Nøtterøy fant han veien inn i arbeiderbevegelsen. Der skulle han få utvikle sine rike egenskaper og utfolde sine krefter. Han ble stående sentralt i byggingen av landet, i den periode da arbeiderbevegelsen ble den sterkeste samfunnsendrende kraft i vårt land. Dermed ble han med og preget en avgjørende periode i byggingen av det moderne Norge, samfunnsbyggeren Trygve Bratteli.

I 1927, som 17-åring engasjerte Trygve Bratteli seg i AUF her på Nøtterøy. Det var et lokalsamfunn preget av fattigdom og av konservatisme. Trygves egen bakgrunn og hans senere erfaringer fra krigen, er et slående bevis på styrken i menneskelige krefter og på de muligheter som ligger innebygd i demokratiet. Han så det som sin største livsoppgave å gjøre hverdagen lysere, bedre og lettere for menneskene i dette landet.

Den brede demokratisering av samfunnet som er skjedd i dette århundre, hvor makt og innflytelse ble flyttet over til politiske organer, har vært en forutsetning for utvikling av Norge fra et fattigsamfunn til et velferdssamfunn.

De som i dag vil redusere politikkers makt og innflytelse i samfunnet vil reversere denne utviklingen. De hevder at de vil ta makten fra politikerne og gi den tilbake til enkeltmennesket. Men det var ikke der den lå - og det er ikke der makten vil ligge. Svekker vi politikkers innflytelse over samfunnsutviklin-

gen, er det helt andre krefter - det er noen - og ikke de mange enkeltmennesker som får større makt og innflytelse.

Politiske organer er de eneste maktsentra vi alle kan være med på å prege. Ikke bare gjennom valg som bestemmer sammensetningene. Også gjennom det daglige arbeidet med enkeltsaker. Politiske organer er de eneste som søker ta hensyn til kryssende interesser og ivareta alle gruppers interesser.

Oppgaven er å utdype og utvikle demokratiet og de politiske organers rolle, i takt med nye oppgaver og utfordringer. I 70-årene satte Arbeiderpartiet under Trygve Brattelis ledelse demokratiet på dagsorden gjennom debattopplegget "Demokrati i hverdagen". Samfunnsutviklingen skapte nye maktsentra med en voksende innflytelse på samfunnsutviklingen. Den gang var det ikke minst demokratiseringen av økonomiske maktsentra debatten dreide seg om.

I dag står hensynet til vårt miljø som det sterkeste bevis på nødvendigheten av å styrke fellesskapets interesser, hvis vi ikke alle skal bli offer for en utvikling som er ute av kontroll og styring.

Bedre enn noe viser dette at hvis vi svekker samfunnsansvaret og mulighetene for å styre utviklingen, ja, da motvirker vi våre egne interesser. Ja, vi risikerer å undergrave vårt eget livsmiljø, våre barn og barnebarns livsgrunnlag.

I miljøpolitikken er det nødvendig å kombinere politisk styring med innsats fra hver og en av oss - hvis vi skal nå felles mål. Samtidig som det er nødvendig med et sterkere og mer forpliktende internasjonalt samarbeide hvis vi skal snu utviklingen når det gjelder de mest alvorlige og livstruende miljøproblemer - truslene fra atmosfæren over oss.

Nødvendigheten av internasjonalt samarbeide har alltid stått sentralt i arbeiderbevegelsen. I Trygve Bratteli hadde internasjonalt samarbeide en sterk talsmann. Hans egne, brutale opplevelser under krigen styrket hans overbevisning om behovet for internasjonalt samarbeide, nordisk, atlantisk, europeisk og globalt.

Arbeiderbevegelsen stiller ikke opp ferdige mål for

samfunnet. I 1975 tok Trygve Bratteli opp dette i en tale om velferdssamfunnets framtid.

Han pekte på at vi ville ta på oss en umulig oppgave om vi ville servere et ferdiglaget samfunn for våre barn og barnebarn. De vil sikkert både intellektuelt og teknisk være bedre rustet til å forme sitt eget liv. Det har de krav på, og den rett kan ingen ta fra dem.

Konklusjonen han trakk var denne:

"Vi må i størst mulig utstrekning la framtidige generasjoner bevare sine valgmuligheter. Fortiden vil alltid binde nåtiden altfor sterkt".

Trygve Bratteli så klarere enn mange nødvendigheten av stadig å kunne fornye og forbedre redskapene og institusjonene i takt med nye oppgaver og behov.

Han var med på å bygge et velferdssamfunn. I dag er det vår oppgave å fornye, forsterke og utvikle det.

Det er menneskets hverdag som er og må være utgangspunktet for arbeiderbevegelsen. Hvilket annet utgangspunkt skulle vi ta?

Trygve Brattelis oppvekst her på Nøtterøy i fattige kår, hans møte med arbeidsledigheten som ung, opplevelsen av et samfunn som ikke trengte hans arbeidskraft, var med å prege ham og hans senere innsats.

I datidens samfunn gjaldt det de grunnleggende behov. Arbeide og et utkomme som dekket det aller nødvendigste. Mat, klær, bolig, helse, utdanning og en gradvis frigjøring fra det fysiske slit.

I dag er oppgavene andre, men utgangspunktet det samme: Hvordan skape nye muligheter og større frihet for den enkelte?

Arbeid for alle er den viktigste oppgaven. Vi skal ikke havne i den situasjon som så mange andre land er kommet i, at 8 - 10 prosent av befolkningen bærer byrdene av de økonomiske problemene, som arbeidsledige.

Arbeiderbevegelsen må forhindre at vi får et samfunn der et mindretall settes utenfor og bærer de største

byrdene for flertallets stadig voksende velferd. Vi vil ha et samfunn der alle grupper trekkes med i utviklingen.

Det nye familiemønstret, - oppgavene knyttet til å gi både kvinner og menn muligheten til å kombinere arbeid og omsorg, skaper nye behov: Flere barnehager, lenger svangerskapspermisjon og mer fleksible arbeidstidsordninger.

Går vi til den andre enden av aldersskalaen - de eldre - vil også oppgavene være annerledes i årene framover. I det samfunn Trygve Bratteli vokste opp i var den gjennomsnittlige levealderen 64 år for kvinner og 67 1/2 år for menn - vesentlig lavere enn aldersgrensen for den første alderstrygden som ble innført i 1937.

I dag er levealderen betydelig høyere enn pensjonsalderen. Vi får i årene framover stadig flere alderspensjonister - og vi får stadig flere som har behov for omsorgstjenester. Men også stadig flere som har mer å gi - etter sitt yrkesaktive liv. De eldre har krav - ikke bare på omsorg og pleie når de trenger det - de har også krav på et aktivt og meningsfylt liv. Og vi trenger de eldres aktive virke i samfunnet.

Disse sentrale utfordringene framover mot århundreskiftet vil prege samfunnsdebatten og samfunnsutviklingen.

Trygve Bratteli oppsummerte sitt foredrag om velferdssamfunnets utvikling i 1975 slik:

"Tryggheten i neste generasjon vil ikke være truet av det økonomiske nivå. Det vil i alle fall kunne dekke rimelige og nødvendige behov. Tryggheten vil avhenge av om vi bedre enn hittil i fellesskap vil kunne forvalte de ressurser vi har, om vi er villige til å dele de kår landet kan gi.

Det avgjørende for menneskenes trygghet vil ikke være det økonomiske nivå, men solidaritetens nivå".

Her ligger arbeiderbevegelsens utfordring i dag. Solidariteten kan bare gå i arv gjennom egen opplevelse. Vår oppgave i dag er å levendegjøre solidariteten for de nye generasjonene, ut fra deres hverdag, deres drømmer og visjoner og deres

hverdagsproblemer.

Det er en glede for meg å kunne avduke denne bysten som Nils Aas har laget og overrekke den til Nøtterøy kommune. Den skal minne oss om den inspirasjon Trygve Bratteli var for de idéer han trodde på - og det samfunnet han gjorde en livslang innsats for å prege.